

SODELOVANJE MED VRTCEM IN KNJIŽNICO – NEKOLIKO DRUGAČE / Mateja Müllner, knjižničarka (Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka) in Jana Podobnik Kožič, dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok (Vrtec Škofja Loka)

Vloga odraslega pri posredovanju in spodbujanju otrok k odgovornemu odnosu in skrbi za naravno okolje je izrednega pomena. Prenašanje tega na otroke pa je uspešno le, če odrasli pripravi prijetno klimo v skupini in je sam dovolj dojemljiv za otrokove interese, želje, občutke in potrebe. Otrokom je treba omogočiti dovolj časa in različne priložnosti za raziskovanje. Vloga odraslega je, da pripravi spodbudno učno okolje, ki otrokom omogoča zaznavanje z vsemi čutili, ponuja različne izzive in poti za reševanje problemov. V prispevku želiva predstaviti drugačne oblike sodelovanja med knjižnico in vrtcem, takšne, ki nudijo otrokom spoznavanje naravnega okolja z vsemi čutili ter razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do naravnega okolja in vsega, kar ga obdaja.

Pri pripravi tega prispevka sva se želeli opreti na strokovno literaturo in članke na temo »sodelovanje med vrtcem in knjižnico«, a sva presenečeno ugotovili, da na to temo ni izdanega gradiva.

V Vrtcu Škofja Loka imamo različne prednostne naloge, ki so zapisane v Letnem delovnem načrtu vrtca. V njem je načrt sodelovanja z zunanjimi institucijami, med katerimi je tudi Knjižnica Ivana Tavčarja. V knjižnico zahajamo pogosto, saj si sposojamo knjige glede na obravnavano temo oziroma projekt. Knjige nam omogočajo, da iščemo informacije in odgovore na zastavljena vprašanja. Vsako leto pa v vrtcu poteka tudi program »Prijeteljstvo s slikanico«. V okviru tega programa spodbujamo in osveščamo starše o vlogi družine pri razvijanju porajajoče se pismenosti, o pomenu zgodnjega stika otroka s knjigo in pomenu družinskega branja.

Knjižnica že vrsto let sodeluje z različnimi vrtci, osnovnimi šolami, osnovno šolo s prilagojenim programom, Centrom slepih in slabovidnih ... Vsako leto v sodelovanju z Vrtcem Škofja Loka knjižničarke pripravljamo za otroke skupinski obisk knjižnice. Pred obiskom skupine v knjižnici se skupaj z vzgojiteljico posameznega oddelka dogovorimo za tematiko obiska. Tem obiskom je skupno to, da otroci spoznajo knjižnico in knjige, se učijo odnosa do knjige in da jih motiviramo, da knjižnico obišejo tudi s starši.

Najin odnos do narave in vsega, kar nam ponuja, skušava na različne načine prenašati na otroke. Vsaka

na svojem področju iščeva nove izzive, poti in pristope za delo z otroki. Preko različnih metod in oblik dela želiva otrokom ponuditi spodbudno učno okolje. Samo to jim omogoča, da se učijo z lastno aktivnostjo preko igre, raziskovanja in opazovanja, ki otroka celostno, miselno in čustveno, aktivirajo.

V predšolskem obdobju se otrok hitro razvija in je zelo radoveden. Otroci v tem obdobju potrebujejo resnična nova spoznanja, ki so pridobljena po aktivni poti. To so različne igre z raziskovanjem, ki spodbujajo intelektualne aktivnosti, samostojnost pri iskanju informacij in zvez med osvojenim znanjem in spretnostmi (Marjanovič Umek 1989 in Hauptman 2014).

PRIMERI SODELOVANJA MED VRTCEM IN KNJIŽNICO

Sodelovanje med knjižničarko in našim oddelkom je vsako leto nekoliko drugačno. S knjižničarko skupaj iščeva drugačne oblike sodelovanja, ki otrokom omogočajo spontano in aktivno učenje. Vsako srečanje, delavnico skrbno načrtujemo, si zastaviva cilje in sam potek dejavnosti.

OBISK KNJIŽNIČARKE NA IGRIŠČU VRTCA

Naše sodelovanje se je pričelo tako, da smo na igrišču vrtca pripravili obisk knjižničarke. Tema obiska je bila ekologija. Preko različnih leposlovnih in poučnih knjig smo skupaj z otroki spoznavali pomen ekologije, skrbi in pravnega odnosa do naravnega okolja, ki nas obdaja. Otroci so z zanimanjem prisluhnili predstavitvi ekološke tematike. Aktivno so sodelovali

pri pogovoru ter delili svoje izkušnje in znanje s sovrstniki. Z izposojenimi knjigami smo opremili knjižni kotiček. Ob knjigah smo ob različnih priložnostih skupaj z otroki raziskovali in iskali odgovore na probleme in vprašanja, ki so se nam porajali o ekologiji, ravnanju z odpadki, varčevanju z vodo in energijo. Skupaj smo pripravili slikopise za varčevanje z vodo in energijo na oddelku in v umivalnici. Posebno pozornost pa smo namenili ločevanju odpadkov. Svoje znanje so otroci prenašali tudi domov oziroma na svoje starše.

Slika 1

Slika 2

OBISK PSIČKE NA ODELKU

V sodelovanju z Društvom za zaščito živali Kranj smo na oddelku pripravili obisk psičke. Namen obiska so bili pristop in skrb za živa bitja, vpliv živali na otroka ter vpliv knjige pri poglobljeni obravnavi teme. Več si lahko preberete v reviji *Didakta* (marec–april 2005, str. 19).

Slika 3

Slika 4

PROJEKT »SLOVENIJA IMA SRCE« V SODELOVANJU Z DRUŠTVOM JASA

Društvo Jasa je knjižnico povabilo k sodelovanju pri projektu »Slovenija ima srce – dobro je brati dobre knjige« z namenom, da otroci poglobljeno berejo, doživljanje prebranega pa izrazijo z risbo, besedo ali pesmijo. Bistvo projekta je pomagati otrokom, da se kot odrasli znajdejo na pravi strani življenja. Otroci so danes bolj kot kadarkoli prej izpostavljeni močnim zunanjim vplivom. Današnja družba stremi k vzgoji potrošnikov, ne pa k pomenu vzgajanja skrbi za vse, kar nas obdaja, pomenu odnosa do sebe in drugih.

Povabilo društva naju je ponovno nagovorilo k sodelovanju. Dogovorili sva se za obisk knjižnice. Tam je Mateja otrokom predstavila knjigo *Zgodba o knjigi* Aneja Sama ter jih povabila k branju in ustvarjanju posamezne zgodbe.

Vsako zgodbo sva s sodelavko otrokom prebrali. Potrudili sva se, da sva pripravili prijetno, umirjeno vzdušje. Po prebrani zgodbi smo se pogovorili o vsebini in se skupaj dogovorili, na kakšen način bomo ustvarjali. Otroke je posamezna zgodba spodbudila k ustvarjanju. Pokazali so empatijo, ki je bila opazna pri njihovih izdelkih. Prebrali smo:

- »Kaj je dobro?« (napisali pesem in jo opremili z risbami);
- »Nihče ni sam« (zapis po nareku otrok: »Kaj mi lahko naredimo, da ne bo nihče sam?«);
- »Živalce« (slikanje živali in zapis po nareku otrok na temo »skrb za živali«, izdelke smo združili v knjigo);
- »Rastlinice« (slikanje s tempera barvami).

Izdelke smo poslali na sedež društva, ki je z njimi pripravilo različne razstave po Sloveniji. Otroci so za sodelovanje prejeli izvod prej omenjene knjige.

Slika 5: »Nihče ni sam«

Slika 6: »Kaj je dobro?«

POMEN RAZISKOVANJA V NARAVNEM OKOLJU

Za predšolske otroke je zelo pomembno raziskovanje v naravnem okolju, ki jim ponuja veliko možnosti za aktivno učenje, raziskovanje in spoznavanje narave z vsemi čutili. Pogosto

zahajanje v naravo jim omogoča sodelovanje s sovrstniki, izmenjavo mnenj, pridobivanje novega znanja, sledenje skupnemu cilju in občutku veselja ob dosegu uspeha. Bivanje in raziskovanje v naravnem okolju otroku omogočata raznovrstne gibalne izzive, razvijanje domišljije, spoznavanje in razvijanje odnosa do živali in rastlin.

Slika 7: Objem drevesa

Narava je z informacijami eno najbolj bogatih okolij (Wilson 1993), je celo z današnjim svetom neprimerljiv izvor privlačnosti, izzivov in stimulacije, tako v intelektualnem kot v čustvenem razvoju (Lawrence 1993). V življenju je le malo področij, ki nudijo otrokom toliko možnosti za kritično razmišljanje, reševanje problemov, ustvarjalno raziskovanje in intelektualni razvoj kot narava (Chawla 2002; Kaplan in Kaplan 1989; Kellert 1996).

Otroci v naravnem okolju postopno razvijajo naravoslovne pojme, mišljenje, sklepanje, zmožnost za uvidevanje in reševanje problemov, postavljanje hipotez, klasificiranje, iskanje ter povezovanje bistva in pomena ter oblikovanje konceptov (Bahovec 2004).

Slika 8: Opazovanje krošnje s pomočjo ogledal

Vloga odraslega je, da otroku omogoča dovolj različnih priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem in aktivnostjo

začuti lastnosti narave z vsemi čutili. Otroku nudi možnosti in spodbude, da sprašuje, kar vidi in se uči iskati odgovor tako, da opazuje, raziskuje, eksperimentira, opisuje, razlaga. Z lastnim zgledom otroka navaja na varno in spoštljivo ravnanje z živimi bitji (Bahovec 2004).

IGRALNICA V NARAVNEM OKOLJU

Pri pripravi na posamezni tematski sklop oziroma projekt sem pozorna, da so zajeta vsa področja dejavnosti, da so otroci soudeleženi pri načrtovanju in da opremimo naš knjižni kotiček z ustrezno literaturo. Povežemo se s knjižničarko, ki ji posredujemo temo in cilj obravnavane teme.

Pri pripravi knjig na določeno temo je poudarek na kvaliteti in raznolikosti knjig (leposlovje, poučne knjige, revije, neknjižno gradivo). Rada posegam tudi po knjigah, nagrajenih z zlato hruško (priznanje za najboljše knjige naših založb), in po nagrajenih knjigah. Upoštevam želje vzgojiteljic, interese in pobude otrok. V veliko pomoč so mi Priporočilni sezname, ki jih vsako leto izda Mestna knjižnica Ljubljana.

Ob izposoji knjig na temo »zdrava prehrana«, ki smo jo pričeli obravnavati v vrtcu, sva se dogovorili, da bi imela knjižničarka za otroke delavnico z naslovom »Užitne divje in zdravilne rastline«. Za uporabo divjih rastlin me je navdušil Dario Cortese, ki je imel v knjižnici strokovno predavanje »Užitne divje rastline«.

DELAVNICA »UŽITNE DIVJE IN ZDRAVILNE RASTLINE«

Skupaj sva se dogovorili, kako bo dejavnost potekala, kakšen je cilj dejavnosti, kaj bomo raziskovali, opazovali, spoznavali in katere pripomočke bomo prinesli s seboj. Srečali smo se na poti proti mlinu, ki je za otroke najlepši kraj.

Slika 9: Srečanje s knjižničarko

Skupaj smo nadaljevali pot proti jasi ob gozdu. Knjižničarka je na odeji pripravila knjige, otroci pa so se posedli v polkrog.

Slika 10

Otrokom sem predstavila knjige, ki sem jih prinesla s seboj. Pogovorili smo se tudi o bontonu in odnosu do rastlin. Posebej sva opozorili otroke na nevarnost zamenjave užitnih rastlin z neužitnimi (nabirati smemo samo v prisotnosti odraslih oseb in samo rastline, ki jih res dobro poznamo). Primerjali smo tudi čemaž, ki je zdravilen in užiten, s podleskom in šmarnico, ki pa sta strupena, in ker so si rastline podobne, obstaja nevarnost, da jih zamenjamo. Otroke sem povabila, da si vsak izbere rastlino in si jo pozorno ogleda. Medtem ko so si rastline ogledovali, pa sva jim razdelili knjige z naslovom *Drobne novice med njivo in gozdom* Marije Bavdaž (seznam literature si oglejte na koncu prispevka).

Slika 11

Otroci so si knjige z zanimanjem ogledovali, v njih so iskali rastline in jih primerjali z rastlino, ki so jo imeli v roki. Na tak način so otroci spoznali, katera rastlina je zdravilna, katera okrasna, kakšen ima cvet, liste, kakšna je na otip in kako se rastline razlikujejo med seboj.

Slika 12: Opazovanje in primerjava

Slika 13: Nabiranje čemaža

Opazovali in spoznavali smo vijolico, marjetico, trobentico, regrat, čemaž, pljučnik, jagodo, koprivo, regačico, konopnico in vodno krešo. Nabirali pa smo čemaž, več vrst kopriv, vijolico, trobentico, marjetico, vodno krešo in regačico.

Slika 14

Slika 15: Mrtva kopriva

Ob zaključku smo imeli malico, pri tem pa smo bili vsi pozorni na skrb za okolje in odpadke, ki smo jih pospravili v vrečko in odnesli s seboj v vrtec. Otroci so bili navdušeni nad našim raziskovanjem in spoznavanjem. O svojih vtisih in doživetjih so pripovedovali vso pot proti vrtcu in kasneje še doma staršem. Skupaj smo se dogovorili, da bomo naslednji dan iz nabranih divjih rastlin in zelišč in skute naredili namaz ter za kosilo juho iz čemaža.

KAJ SO OTROCI PRIDOBILI?

- Otroci so se med vsakodnevnim raziskovanjem v naravnem okolju aktivno učili z vsemi čutili.
- Razvijali so naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do narave, jo raziskovali, spoznavali in doživljali njene lepote.
- Pridobili so nove izkušnje in znanje o rastlinah.
- Povečali so empatijo do sovrstnikov, živali in rastlin.
- Opisovali in pripovedovali so o svojih opažanjih in ustvarjali ob vidnih spremembah.
- Imeli so možnost raziskovati, eksperimentirati, reševati nastali problem, napovedovati rešitev in slednjo preverjati.
- Spoznali so, da nam knjige pomagajo pri iskanju in preverjanju informacij. Od tedaj še raje posegajo po različni literaturi in znajo ravnati s knjigo.
- Spoznavali so pomen uživanja zdrave in raznolike prehrane za življenje ter to, da lahko tudi v

naravi naberemo divje rastline, iz katerih pripravimo okusne namaze in juhe.

- Spoznali so, da lahko tudi sami pripevajo k varovanju narave.
- Pozorni so postali na odpadke, ki jih vidijo med našimi sprehodi. Sami izražajo željo, da bi očistili gozd, v katerem se igramo.
- Spoznali so, kako pomembno je sodelovanje, dogovarjanje, skupno reševanje nastalih problemov in komunikacija s sovrstniki.
- V naravnem okolju so bolj umirjeni.
- Gibajo in igrajo se z naravnimi materiali na svežem zraku in v naravnem okolju.
- Zavedajo se nevarnosti v naravnem okolju.
- Pridobljena znanja prenašajo na starše (spodbujajo starše, da jih peljejo v gozd, k mlinu, v knjižnico, nabirajo rastline, ločujejo odpadke ...).

KAKO NAPREJ?

Pred nami so zanimive ideje in izzivi. V prihodnje bomo skupaj raziskovali in opazovali drobne živali v gozdu ter iskali nove oblike sodelovanja med vrtcem in knjižnico.

Literatura za otroke na temo

»divje in zdravilne rastline«

- Anko Boštjan (1994) *Gozd*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bavdaž Marija (1988) *Drobne novice med njivo in gozdom*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Cortese Dario (2011) *Nekaj divjega*. Cereno: Porezen d. o. o.

Fleischhauer Steffen Guido (2015) *Užitne rastline iz narave*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

- Haag Holger (1988) *Moja prva knjiga o naravi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kordiš Tatjana (1994) *Travnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kovač Polonca (1995) *Zelišča male čarovnice*. Ljubljana: DZS.
- Papež Kristanc Andreja (2015) *Zeliščar na sprehodu*. Grosuplje: Divja Rožca.
- Reader's Digest (2014) *Velika knjiga o zeliščih*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Tarman Draga (1988) *Herbarij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- (2016) *Veliki slikovni slovar narave*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Viri in literatura

Bahovec Eva D. in Kranjc Simona (2004) *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.

Vrtec Antona Medveda in Institut za gozdno pedagogiko (2014) *Otroci potrebujejo gozd*. Kamnik: Institut za gozdno pedagogiko in Vrtec Antona Medveda.

file:///C:/Users/Srečko/Documents/priprave%2016-17/gozd/strokovno/GOZD%252C_TRAVNIK_IN_POTOK_KOT_SPODBUDNO_OKOLJE_ZA_RAZVOJ_PREDŠOLSKIH_OTROK_-_TANJA_HAUPTMAN_29.3.2014.pdf (Povzeto 20. 2. 2017).

Slikovni material je iz arhiva avtorice Jane Podobnik Kožič.

Jana Podobnik Kožič je diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Zaposlena je 26 let, od tega 17 let v Vrtcu Viški gaj, zadnjih 9 let pa v Vrtcu Škofja Loka. Na otroke skuša prenašati veselje po raziskovanju, odkrivanju narave in spoznavanju pomena skrbi za čisto okolje. S prispevki je sodelovala na različnih mednarodnih konferencah in posvetih. Sodelovala je tudi v večletnem projektu »Eno vzgojno učno okolje, en sistem« Ministrstva za šolstvo in šport.

Mateja Müllner je knjižničarka. Dvajset let je zaposlena v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka. V knjižnici pripravlja ure pravljič za otroke, skupinske obiske za vrtce in osnovne šole, mesečne kvize, uganke in zavozlanke. V krajevni knjižnici na Trati in centralni knjižnici v Škofji Loki je koordinatorka prireditve za otroke. Občasno vodi prireditve za odrasle. Je velika ljubiteljica narave in vsega, kar jo obdaja. Pri svojem delu so ji nove oblike sodelovanja in izvajanja velik izziv in spodbuda za naprej.